

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi vakuutus-
kassalain muuttamisesta ja Vakuutusvalvontavirastosta
annetun lain 2 §:n 17 kohdan kumoamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan vakuutuskassalakea muutettavaksi siten, että vakuutuskassojen lakisääteisen yhteistyöelimen, vakuutuskassojen yhdistyksen, toiminta lopetetaan ja yhdistys puretaan. Samalla vakuutuskassojen

yhdistyksen yhteydessä toimiva vakuutus-
kassalautakunta lakkautettaisiin.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 31 päivänä joulukuuta 2005.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Vakuutuskassat ovat vakuutuskassalain (1164/1992) mukaisia rajoitetussa toimintapiirissä toimivia vakuutuslaitoksia, jotka vakuutustoimintaa liikemäisesti harjoittamatta myöntävät muun muassa vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeitä, korvausta sairauden, vian tai vamman johdosta sekä hautaus- ja eroavustuksia. Vakuutuskassat on luokiteltu myöntämänsä pääasiällisen korvauslajin perusteella eläkekassoihin, sairauskassoihin sekä hautaus- ja eroavustuskassoihin.

Vakuutuskassalain 168 § sisältää säännökset vakuutuskassojen yhdistyksestä, joka on vakuutuskassojen lakisääteinen yhteistyöelin. Yhdistys perustettiin vuonna 1942 annetulla avustuskassalailla (471/1942). Pakollisen ja lakisääteisen yhdistyksen säätämistä perusteltiin hallituksen esityksen (HE 118/1941) sillä, että oli välttämätöntä saada aikaan silloisia avustuskassoja yhdistävä elin, joka ”antaisi avustuskassatoiminnalle aatteellista ja teknillistä johtoa yli sen, mitä sosiaaliministeriön rekisteröimis- ja valvontatoiminta tarjoaa”. Yhdistys perustettiin siis tukemaan silloisen sosiaaliministeriön harjoittamaa avustuskassojen valvontaa. Kun avustuskas-

salaki kumottiin vuoden 1993 alusta voimaan tulleella vakuutuskassalailla ja avustuskassat muuttuivat vakuutuskassoiksi, yhdistyksen asemaan ei puututtu, vaan vakuutuskassojen pakollinen jäsenyys yhdistyksessä ja yhdistyksen lakisääteisyys jatkuivat entisenlaisena. Sääntöjensä mukaan yhdistyksen tehtävänä on muun muassa toimia vakuutuskassojen yhteiselimenä, valvoa niiden etua ja edustaa niitä, seurata vakuutuskassatoimintaan liittyvää lainsäädäntöä, antaa asiantuntijaa apua ja avustaa kassoja niiden toimintaan liittyvissä asioissa. Vakuutuskassojen yhdistystä valvoo vakuutuskassalain 168 §:n ja Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain (78/1999) 2 §:n 17 kohdan nojalla Vakuutusvalvontavirasto.

Vakuutuskassojen yhdistyksen yhteydessä toimii vakuutuskassalautakunta, jonka tehtävänä on vakuutuskassalain 169 §:n mukaan antaa lausuntoja ja ratkaisusuosituksia vakuutuskassan, sen osakkaan, jäsenen tai muun edunsaajan pyynnöstä asioissa, jotka koskevat toisaalta kassan ja toisaalta jäsenen, osakkaan tai edunsaajan välistä vakuutuskassa-asiaa. Lisäksi lautakunnan tehtävänä on pyydettyessä antaa lausuntoja viranomaisille vakuutuskassa-asioissa. Lautakunta ei voi antaa lausuntoa tai ratkaisusuositusta asiassa,

joka koskee kassan harjoittamaa sairausvakuutuslain (1224/2004), työntekijäin eläkelain (395/1961), yrittäjien eläkelain (468/1969) tai kuntoutusrahalain (611/1991) mukaista toimintaa.

Lautakunnan kustannukset maksetaan vakuutuskassojen yhdistyksen varoista.

2. Ehdotetut muutokset

Avustuskassalakeja ja nykyistä vakuutus-kassalakeja säädettäessä vallinneet perusteet lakisääteisen vakuutuskassojen yhdistyksen olemassaololle ovat pääosin rauenneet. Vakuutuskassojen valvonnassa lakisääteisellä yhdistyksellä ei ole erityistä merkitystä tai tehtävää, eikä vakuutuskassojen pakollista jäsenyyttä yhdistyksessä voida perustella riittävän valvonnan tarpeella. Lakisääteisen ja kassojen pakkojäsenyyteen perustuvan yhdistyksen olemassaoloa ei voida muutenkaan perustella perustuslaissa taatun kokoontumis- ja yhdistymisvapauden näkökulmasta katsoen.

Eläkekassojen pakkojäsenyys vakuutuskassojen yhdistyksessä poistettiin vakuutuskassalain muuttamisesta annetulla lailla (210/2004). Suurin osa eläkekassoista on liittynyt Eläkesäätiöyhdistys ESY ry:n jäseniksi. Tässä esityksessä ehdotetaan, että yhdistyksen pakollinen jäsenyys poistetaan myös sairauskassojen sekä hautaus- ja eroavustuskassojen osalta. Lain 168 § ehdotetaan kumottavaksi ja vakuutuskassojen yhdistyksen toiminta lopetettavaksi. Lain voimaantulo- ja siirtymäsäännökset sisältävät tarpeelliset säännökset siitä, millä tavoin yhdistyksen toiminnan lopettaminen ja selvittäminen käytännössä tapahtuisi. Yhdistyksen toiminta on tarkoitus lopettaa 31 päivänä joulukuuta 2005, ja yhdistys olisi selvitystilassa 1 päivästä tammikuuta 2006 alkaen. Koska vakuutuskassojen yhdistyksen toiminta ehdotetaan lopetettavaksi, myös vakuutuskassalautakunnan toiminta lopetettaisiin ja vakuutuskassalain 169 § kumottaisiin.

Vakuutuskassalautakunnan toiminnan lopettamisen johdosta vakuutuskassalain 165 c §:n 1 momentin 3 kohtaa, jossa säädetään vakuutuskassalautakunnan palveluksessa tai sen jäsenenä olevan oikeudesta saada vakuutuslainsäädännön alaisia tietoja, on muutettava.

Kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädetään yleisemmin vakuutusalan lautakunnasta, jos vakuutuskassalautakuntaa vastaava oikeussuojamenettely on tarkoitus järjestää jossakin toisessa vakuutusalan lautakunnassa.

Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain 2 §:n 17 kohta ehdotetaan kumottavaksi, koska vakuutuskassojen yhdistys on poistettava Vakuutusvalvontaviraston valvottavien joukosta.

3. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole valtiontaloudellisia vaikutuksia eikä vaikutuksia viranomaisten toimintaan.

Vakuutuskassojen yhdistyksen purkaminen johtaa siihen, että sairauskassojen sekä hautaus- ja eroavustuskassojen on järjestettävä yhteisten asioidensa hoitaminen muilla keinoin. Vakuutuskassojen keskuudessa onkin jo perustettu uusi vapaaehtoinen yhdistys kassojen edunvalvontaa varten. Vakuutuskassalautakunnan toiminnan lopettamisesta johtuen kassojen sekä niiden jäsenten ja osakkaiden oikeusturvakeinot vähenevät, koska uudella yhdistyksellä ei ole lakisääteistä velvollisuutta jatkaa vakuutuskassalautakunnan kaltaista toimintaa.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Esityksestä on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, Vakuutusvalvontavirastolta, vakuutuskassojen yhdistykseltä ja Kuluttajien vakuutustoimistolta. Lausunnoissa esitetyt näkökohdat on tarpeellisin osin otettu huomioon.

5. Voimaantulo

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 31 päivänä joulukuuta 2005. Lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin, kuten selvitysmiehen asettamiseen, voitaisiin ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa. Yhdistys olisi selvitystilassa 1 päivänä tammikuuta 2006 alkaen.

Voimaantulosäännöksen 4—12 momentis-

sa säädettäisiin vakuutus-kassojen yhdistyksen ja vakuutus-kassalautakunnan toiminnan lopettamisen ja selvittämisen käytännön järjestelyistä.

Yhdistyksen johdon tehtävät ja toiminta päättyisivät lain voimaan tullessa. Yhdistyksen johdon muodostavat sääntöjen mukaan valtuusto, hallitus ja toiminnanjohtaja. Yhdistyksen yhdistyskokouksen ja tilintarkastajien tehtävät eivät kuitenkaan päättyisi samana ajankohtana, vaan ne jatkuisivat siihen asti, kunnes yhdistys katsotaan puretuksi. Tilintarkastajien olisi muun muassa annettava lausunto selvitysmiehen 7 momentin nojalla tekemästä tilinpäätöksestä ja yhdistyskokouksen päätettävä tilinpäätöksen hyväksymisestä.

Voimaantulosäännöksen 5 momentissa säädettäisiin, että yhdistyskokouksen on valittava selvitysmies hoitamaan yhdistyksen asioita selvitystilän alkamisesta lukien. Yhdistyskokous myös hyväksyisi selvitysmiehen palkkion.

Selvitysmiehen palkkio ja muut yhdistyksen toiminnan lopettamisesta aiheutuvat kustannukset maksettaisiin yhdistyksen varoista.

Selvitysmies edustaa yhdistystä selvitystilän aikana. Yhdistyksen selvitys olisi hoidettava viipymättä. Voimaantulosäännöksen 6 momentin mukaan selvitysmiehen olisi viipymättä haettava julkinen haaste yhdistyksen velkojille. Selvitysmiehen olisi julkisen haasteen määräpäivän jälkeen maksettava kaikki yhdistyksen tiedossa oleva velka.

Selvitysmiehen olisi voimaantulosäännöksen 7 momentin mukaan laadittava yhdistyksen tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2005 ja sen jälkeisiltä tilikausilta ja lopputilitys selvityksen päätyttyä. Tilinpäätös ja lopputilitys olisi annettava yhdistyskokoukselle hyväksyttäväksi.

Voimaantulosäännöksen 8 momentin mukaan yhdistys katsotaan puretuksi, kun yhdistyskokous on hyväksynyt lopputilityksen. Yhdistyksen arkisto olisi säilytettävä Vakuutusvalvontaviraston hyväksymällä tavalla.

Voimaantulosäännöksen 9 momentin mukaan purettavan vakuutus-kassojen yhdistyksen omaisuus jaettaisiin yhdistyksen sääntöjen mukaisesti. Yhdistyksen sääntöjen 25 §:n mukaan on pääsääntönä, että yhdistyksen purkautuessa on sen varat, joita ei tarvita yhdistyksen sitoumusten kattamiseen, jaettava yhdistyksen purkautuessa sen jäseninä olevien vakuutus-kassojen kesken niiltä edellisiltä viideltä vuodelta perittyjen vuosimaksujen osoittamassa suhteessa.

Voimaantulosäännöksen 10 momentin mukaan vakuutus-kassalautakunnan toiminta lopetetaan, kun lautakunnassa 30 kesäkuuta 2006 vireillä olevat asiat on käsitelty. Selvyyden vuoksi 11 momentissa todettaisiin, että vakuutus-kassalautakunnan toiminnasta aiheutuvat kustannukset sinäkin aikana, kun vakuutus-kassojen yhdistys on selvitystilassa, maksetaan yhdistyksen varoista.

Voimaantulosäännöksen 12 momentissa säädettäisiin, että vakuutus-kassalautakunnan arkisto luovutetaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle, joka lautakunnan on asettanutkin.

Yhdistyksen jäsenten oikeusturvan parantamiseksi voimaantulosäännöksen 13 momentissa säädettäisiin, että Vakuutusvalvontaviraston tämän lain perusteella antamista päätöksistä voitaisiin valittaa hallinto-oikeuteen samalla tavalla kun muistakin Vakuutusvalvontaviraston antamista päätöksistä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**vakuutuskassalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 27 päivänä marraskuuta 1992 annetun vakuutuskassalain (1164/1992) 168 ja 169 §, sellaisina kuin ne ovat, 168 § laissa 210/2004 ja 169 § osaksi mainitussa laissa 210/2004, sekä

muutetaan 165 c §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 287/2000, seuraavasti:

165 c §

Sen estämättä, mitä 165 §:ssä säädetään, vakuutuskassalla on oikeus luovuttaa vai tiolovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja:

3) vakuutusalan lautakunnan tai vastaavan toimielimen palveluksessa tai sen jäsenenä olevalle sinne käsiteltäväksi saatetun asian hoitamista varten;

Tämä laki tulee voimaan 31 päivänä joulukuuta 2005.

Lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä ennen lain voimaantuloa.

Vakuutuskassojen yhdistys on selvitystilassa 1 päivästä tammikuuta 2006 alkaen.

Yhdistyksen johdon tehtävät ja toiminta päättyy lain voimaantulopäivänä. Yhdistyksen yhdistyskokouksen ja tilintarkastajien tehtävät eivät pääty yhdistyksen toiminnan päättyessä.

Yhdistyksen yhdistyskokous valitsee hallituksen tilalle selvitysmiehen hoitamaan yhdistyksen asioita 1 päivästä tammikuuta 2006 lukien ja määrää hänen palkkionsa. Selvitysmiehen palkkio ja muut yhdistyksen toiminnan lopettamiseen liittyvät kustannukset maksetaan yhdistyksen varoista.

Selvitysmies edustaa yhdistystä selvitysti-

lan aikana. Yhdistyksen selvitys on hoidettava viipymättä. Selvitysmiehen on viipymättä haettava julkinen haaste yhdistyksen velkojille. Julkisen haasteen määröpäivän jälkeen selvitysmiehen on maksettava kaikki yhdistyksen tiedossa oleva velka.

Selvitysmiehen on laadittava yhdistyksen tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2005 ja sen jälkeisiltä tilikausilta sekä lopputilitys selvityksen päätyttyä. Tilinpäätöksen ja lopputilityksen hyväksyy yhdistyskokous.

Yhdistys katsotaan puretuksi, kun yhdistyskokous on hyväksynyt lopputilityksen. Yhdistyksen arkisto on säilytettävä Vakuutusvalvontaviraston hyväksymällä tavalla.

Yhdistyksen purkautuessa jäljelle jäävä omaisuus on jaettava yhdistyksen sääntöjen mukaisesti.

Kumotussa 169 §:ssä tarkoitetun vakuutuskassalautakunnan toiminta lopetetaan, kun lautakunnassa 30 päivänä kesäkuuta 2006 viereillä olevat asiat on käsitelty.

Lautakunnan toiminnasta aiheutuvat kustannukset maksetaan vakuutuskassojen yhdistyksen varoista yhdistyksen selvitystilan aikana.

Lautakunnan arkisto luovutetaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle.

Vakuutusvalvontaviraston tämän lain nojalla antamasta päätöksestä voidaan valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain (78/1999) 6 §:ssä säädetään.

2.**Laki****Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain 2 §:n 17 kohdan kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §	2 §
Tällä lailla kumotaan Vakuutusvalvontavirastosta 29 tammikuuta 1999 annetun lain (78/1999) 2 §:n 17 kohta sellaisena kuin se on laissa 534/2000.	Tämä laki tulee voimaan 31 päivänä joulukuuta 2005.

Helsingissä 7 päivänä lokakuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Tuula Haatainen*

1.

Laki**vakuutuskassalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 27 päivänä marraskuuta 1992 annetun vakuutuskassalain (1164/1992) 168 ja 169 §, sellaisina kuin ne ovat, 168 § laissa 210/2004 ja 169 § osaksi mainitussa laissa 210/2004, sekä

muutetaan 165 c §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 287/2000, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

165 c §

Sen estämättä, mitä 165 §:ssä säädetään, vakuutuskassalla on oikeus luovuttaa vaihtolovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja:

3) vakuutuskassalautakunnan palveluksessa tai sen jäsenenä olevalle sinne käsiteltäväksi saatetun asian hoitamista varten;

165 c §

Sen estämättä, mitä 165 §:ssä säädetään, vakuutuskassalla on oikeus luovuttaa vaihtolovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja:

3) *vakuutusalan lautakunnan tai vastavan toimielimen* palveluksessa tai sen jäsenenä olevalle sinne käsiteltäväksi saatetun asian hoitamista varten;

168 §

Vakuutuskassojen on, eläkekassoja lukuun ottamatta, kuuluttava Vakuutusvalvontaviraston valvonnan alaiseen vakuutuskaasojen yhdistykseen. Eläkekassojen osalta jäsenyys on vapaaehtoinen. Vakuutuskassojen yhdistyksen tähän lakiin liittyvistä tehtävistä, sen hallinnosta ja vakuutuskassojen velvollisuudesta osallistua yhdistyksen menoihin määrätään yhdistyksen säännöissä, jotka vahvistaa asianomainen ministeriö.

(kumotaan)

169 §

Vakuutuskassojen yhdistyksen yhteydessä toimii vakuutuskassalautakunta.

Lautakunnan tehtävänä on antaa lausuntoja ja ratkaisusuosituksia vakuutuskassojen yhdistykseen kuuluvan vakuutuskassan, sen osakkaan, jäsenen tai muun edunsaajan pyynnöstä asioissa, jotka koskevat toisaalta kassan ja toisaalta jäsenen, osakkaan tai

(kumotaan)

edunsaajan välistä vakuutuskassa-asiaa. Jos tiedetään, että sama asia on vireillä tuomioistuimessa tai että siinä on annettu tuomioistuimen ratkaisu, lautakunta ei saa antaa ratkaisusuositusta. Lisäksi lautakunnan tehtävänä on pyydettäessä antaa lausuntoja viranomaisille vakuutuskassa-asioissa.

Lautakunta ei voi antaa lausuntoa tai ratkaisusuositusta asiassa, joka koskee kassan harjoittamaa sairausvakuutuslain, työntekijän eläkelain, yrittäjien eläkelain tai kuntoutu-srahelain mukaista toimintaa.

Lautakunnassa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä vähintään neljä muuta jäsentä, jotka sosiaali- ja terveysministeriö määrää enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Lautakunnan jäsenten on oltava vakuutuskassa-asioihin perehtyneitä. Lisäksi puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan on oltava oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita ja tuomarin tehtäviin perehtyneitä. Jäsenistä määrätään ainakin kaksi vakuutuskassojen yhdistyksen ehdotuksesta, jonka tulee sisältää vähintään neljä ehdokasta.

Lautakunnan kustannukset maksetaan vakuutuskassojen yhdistyksen varoista. Tarkemmat määräykset lautakunnan hallinnosta ja toiminnasta annetaan ohjesäännössä, jonka sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vakuutuskassojen yhdistystä kuultuaan.

Lautakunnan jäsenellä tai sen palveluksessa olevalla on oikeus saada vakuutuskassojen yhdistykseen kuuluvalta vakuutuskassalta käsiteltävänä olevan asian selvittämiseksi tarpeelliset tiedot tämän lain vaitiolovelvollisuutta koskevien säännösten estämättä sekä viranomaisilta ja terveydentai sairaanhoitotoimintaa harjoittavilta sen estämättä, mitä viranomaisen tai lääkärin ja sairaanhoitohenkilökunnan vaitiolovelvollisuudesta säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 31 päivänä joulukuuta 2005.

Lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä ennen lain voimaantuloa.

Vakuutuskassojen yhdistys on selvitysti-

lassa 1 päivästä tammikuuta 2006 alkaen.

Yhdistyksen johdon tehtävät ja toiminta päättyy lain voimaantulopäivänä. Yhdistyksen yhdistyskokouksen ja tilintarkastajien tehtävät eivät pääty yhdistyksen toiminnan päättyessä.

Yhdistyksen yhdistyskokous valitsee hallituksen tilalle selvitysmiehen hoitamaan yhdistyksen asioita 1 päivästä tammikuuta 2006 lukien ja määrää hänen palkkionsa. Selvitysmiehen palkkio ja muut yhdistyksen toiminnan lopettamiseen liittyvät kustannukset maksetaan yhdistyksen varoista.

Selvitysmies edustaa yhdistystä selvitystilan aikana. Yhdistyksen selvitys on hoidettava viipymättä. Selvitysmiehen on viipymättä haettava julkinen haaste yhdistyksen velkojille. Julkisen haasteen määröpäivän jälkeen selvitysmiehen on maksettava kaikki yhdistyksen tiedossa oleva velka.

Selvitysmiehen on laadittava yhdistyksen tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2005 ja sen jälkeisiltä tilikausilta sekä lopputilitys selvityksen päätyttyä. Tilinpäätöksen ja lopputilityksen hyväksyy yhdistyskokous.

Yhdistys katsotaan puretuksi, kun yhdistyskokous on hyväksynyt lopputilityksen. Yhdistyksen arkisto on säilytettävä Vakuutusvalvontaviraston hyväksymällä tavalla.

Yhdistyksen purkautuessa jäljelle jäävä omaisuus on jaettava yhdistyksen sääntöjen mukaisesti.

Kumotussa 169 §:ssä tarkoitetun vakuutuskassalautakunnan toiminta lopetetaan, kun lautakunnassa 30 päivänä kesäkuuta 2006 vireillä olevat asiat on käsitelty.

Lautakunnan toiminnasta aiheutuvat kustannukset maksetaan vakuutuskassojen yhdistyksen varoista yhdistyksen selvitystilan aikana.

Lautakunnan arkisto luovutetaan sosiaali- ja terveysministeriölle.

Vakuutusvalvontaviraston tämän lain nojalla antamasta päätöksestä voidaan valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain (78/1999) 6 §:ssä säädetään.